

Beroepsdifferentiatie in de tandheelkunde 18

De opleiding tot tandarts-parodontoloog

In 1987 is voor tandartsen de mogelijkheid gecreëerd om erkend te worden als tandarts-parodontoloog door de Nederlandse Vereniging voor Parodontologie. Deze erkenning geldt voor 5 jaar waarna, na een evaluatie door het Consilium Parodontologicum van deze vereniging, een verlenging van de erkenning voor een volgende periode van 5 jaar mogelijk is. Aan het Academisch Centrum Tandheelkunde Amsterdam en het Universitair Medisch Centrum St Radboud in Nijmegen wordt een driejarige fulltime-opleiding tot parodontoloog verzorgd. Deze opleidingen zijn door de Europese Federatie voor Parodontologie goedgekeurd. Na het succesvol afronden van deze opleiding kan erkenning als tandarts-parodontoloog worden aangevraagd bij de Nederlandse Vereniging voor Parodontologie. Eventuele erkenning vindt plaats op basis van een intensieve evaluatie tijdens een eendaags bezoek in de praktijk door het Consilium Parodontologicum.

Velden U van der. Beroepsdifferentiatie in de tandheelkunde 18. De opleiding tot tandarts-parodontoloog
Ned Tijdschr Tandheelkd 2008; 115: 375-377

Inleiding

In Nederland was de parodontologie het eerste tandheelkundige wetenschapsgebied waar discussie werd gevoerd over beroepsdifferentiatie. De achtergrond hiervan was dat er in de jaren '70 van de vorige eeuw een verandering van inzicht was opgetreden over het ontstaan van parodontitis. Tot dan ging men ervan uit dat mensen met een slechte mondhygiëne en veel plaque uiteindelijk allemaal ernstige parodontale afbraak zouden krijgen, terwijl dit niet gebeurde bij mensen met een goede mondhygiëne en weinig plaque. Weliswaar ontstaat bij iedereen met een slechte mondhygiëne gingivitis, maar bij de meeste mensen gaat dit niet over in ernstige parodontitis. Het was duidelijk geworden dat ernstige parodontitis slechts bij een relatief klein deel van de bevolking (10%) ontstaat en dat het een multifactoriële aandoening is, die niet alleen afhangt van de mate van mondhygiëne.

De ontwikkeling tot tandarts-parodontoloog

De verandering van inzicht over het ontstaan van parodontitis resulteerde onder andere in de organisatie van een najaarsvergadering door de Nederlandse Vereniging voor Parodontologie (NVvP) in 1980 die geheel was gewijd aan het onderwerp 'Nascholing (specialisatie) in de parodontologie'. Als resultaat van deze vergadering verzochten de leden het bestuur van de NVvP zich te beraden over de mogelijke taken, de opleidingvereisten en de noodzakelijke erkenning van een 'parodontoloog'. Hierover werd binnen de NVvP in 1982 overeenstemming bereikt en de ledenvergadering stelde zich unaniem achter de voorstellen van het bestuur inzake een bijzondere deskundige in de paro-

odontologie. Vervolgens werd in 1983 consensus bereikt over de eindtermen voor een tandarts-parodontoloog. Ook het hoofdbestuur van de Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde (NMT) kon zich vinden in de wenselijkheid van het functioneren van een deskundige in de parodontologie. In 1984 werd door het bestuur van de NVvP een voorbereidingscommissie ingesteld die zich heeft beziggehouden met de criteria voor erkenning en verlenging van de erkenning van de tandarts-parodontoloog, alsmede de vorming van een instituut dat dit alles zou bewaken.

Op 10 november 1987 werden tijdens een ledenvergadering van de NVvP het reglement tandarts-parodontoloog, het reglement Consilium Parodontologicum en een wijziging van het huishoudelijk reglement voor de tandarts-parodontoloog aangenomen.

Het reglement tandarts-parodontoloog omvat de criteria met betrekking tot de volgende elementen:

1. De taken van de tandarts-parodontoloog.
2. De eisen te stellen aan een tandarts-parodontoloog voor erkenning als zodanig.
3. Het protocol voor de samenwerking tussen een tandarts-parodontoloog en een verwijzende tandarts.
4. Voorwaarden voor de continuering van de kwalificatie tandarts-parodontoloog. De erkenning als tandarts-parodontoloog wordt verleend voor een periode van 5 jaar waarna verlenging, telkens weer voor 5 jaar, mogelijk is.
5. De regels met betrekking tot de herkenbaarheid van de tandarts-parodontoloog.

Volgens het reglement omvatten de taken van het Consilium Parodontologicum:

1. Het toetsen, het erkennen en het registreren van leden van de NVvP die te kennen hebben gegeven voor de kwalificatie tandarts-parodontoloog in aanmerking te willen komen.
2. Het opstellen van criteria waaraan de tandarts-parodontoloog dient te voldoen.
3. Het verrichten van kwalitatieve toetsingen gedurende de kwalificatietermijn.
4. Het verlenen van de geldingsduur van een erkenning op grond van de resultaten van genoemde toetsingen.

Op basis van de ingevoerde reglementen meldden zich 27 kandidaten aan. Op 17 maart 1989 konden de eerste 14 tandarts-parodontologen worden geïnstalleerd. Omdat er toen geen formele opleiding in de parodontologie was, moesten alle potentiële kandidaten worden getoetst aan de uitgewerkte criteria zoals verwoord in het reglement tandarts-parodontoloog. Naar aanleiding van de ervaringen die werden opgedaan, is er in 1992 een gedetailleerde uitwerking tot stand gekomen van de eisen die worden gesteld aan de erkenning tot tandarts-parodontoloog (Reglement voor de tandarts-parodontoloog/Reglement voor het Consilium Parodontologicum, 2005). Dit omvat een beschrijving van de curriculuminhoud voor een opleiding in de parodontologie, alsmede de criteria waaraan een schriftelijk en een mondeling examen moeten voldoen.

Master of science-opleiding

Tegelijkertijd met de ontwikkelingen binnen de NVvP werd bij de tandheelkundige opleidingen gewerkt aan een 'master of science' (MSc)-opleiding in de parodontologie. Het resultaat hiervan was dat in 1991 2 universitaire masteropleidingen in de parodontologie van start gingen: in Amsterdam (ACTA) en Nijmegen (UMC St Radboud, destijds onder de naam Katholieke Universiteit Nijmegen), onder leiding van respectievelijk F. Abbas en G. Wolffe. Het betrof hier een driejarige opleiding die in eerste instantie 4 dagen per week omvatte, maar later tot een voltijdse opleiding werd uitgebreid. Beide masteropleidingen werden opgezet als internationale Engelstalige opleidingen omdat vanaf het begin duidelijk was dat er te weinig Nederlandse kandidaten zouden zijn om financieel gezonde opleidingen te kunnen starten. De opleiding kent naast de klinische en theoretische scholing een belangrijke wetenschappelijke scholing, uitmondend in een thesis die bestaat uit een literatuuroverzicht en een onderzoeksverslag op het niveau van een internationaal Engelstalig 'hardcore' wetenschappelijk tijdschrift. Vanaf de start van de opleiding is de implantologie een integraal onderdeel van de opleiding geweest. Het klinische deel van de opleiding omvat in het derde jaar ook een stageperiode van 1 dag per week gedurende 40 weken in een praktijk voor parodontologie. Na het succesvol afronden van de opleiding ontvangen de kandidaten hun diploma in de parodontologie.

Het ligt op dit moment niet in de verwachting dat de tandheelkundige opleiding in Groningen eveneens een MSc-opleiding in de parodontologie zal aanbieden.

Erkenning tot tandarts-parodontoloog

Tandartsen die erkend willen worden als tandarts-parodontoloog dienen een aanvraag in te dienen bij het Consilium Parodontologicum. Dit kan op basis van het curriculum vitae van een kandidaat die geen formele opleiding heeft gehad, of op basis van een MSc-opleiding in de parodontologie. Het succesvol voltooien van de MSc-opleiding betekent echter niet dat iemand direct wordt erkend als tandarts-parodontoloog door de NVvP. Bij vestiging in Nederland krijgen de kandidaten wel vrijstelling van het schriftelijk en mondeling examen van het Consilium Parodontologicum, maar dienen zij eerst te worden gevisiteerd door het Consilium Parodontologicum alvorens erkend te kunnen worden. Behalve een uitgebreide schriftelijke evaluatie van alle aspecten van het functioneren van een tandarts-parodontoloog in een praktijk voor parodontologie, vindt er een daadwerkelijke visitatie op locatie plaats door 2 leden van het Consilium Parodontologicum. Deze visitatie beslaat een volledige werkdag, waarbij een patiëntenbehandeling wordt geëvalueerd. Hierin zijn opgenomen een eerste onderzoek, een evaluatie van de resultaten van een initiële behandeling, het uitvoeren van een chirurgische behandeling, een evaluatie van de resultaten van een chirurgische behandeling, een presentatie van 5 gedocumenteerde casussen en archiefdossieronderzoek. Voor kandidaten zonder formele postinitiële opleiding in de parodontologie, geldt dat zij eerst het schriftelijk examen in de parodontologie moeten afleggen. Dit wordt meestal gedelegeerd aan de MSc-opleidingen parodontologie. Hierna volgt het mondelinge examen door het Consilium Parodontologicum.

In bovenstaande procedure is in 2005 een verandering opgetreden omdat er in feite geen kandidaten meer zijn die zich aanmelden zonder een formele opleiding in de parodontologie. Daarom is het nu mogelijk om, nadat het mondeling examen is behaald, de stage is afgerond en het stageverslag is goedgekeurd, de aspirant tandarts-parodontoloog voorlopig te erkennen. Om aan te kunnen tonen dat deze inderdaad aan alle voorwaarden heeft voldaan en het voornemen heeft de parodontologie op specialistisch niveau te gaan uitvoeren en de behandelprotocollen voor zijn praktijk klaar heeft, wordt een verificatieprocedure gestart door middel van een zogenaamde 'Verificatie Vragenlijst'. Op basis hiervan beslist het Consilium Parodontologicum of de aspirant tandarts-parodontoloog nog in de praktijk bezocht moet worden alvorens over te kunnen gaan tot voorlopige erkenning voor een periode van minimaal 2 en maximaal 3 jaar, of dat de voorlopige erkenning direct ingaat. Binnen deze periode van voorlopige erkenning dient de definitieve erkenning te worden verkregen. Dit wordt uitgevoerd door 2 consiliumleden volgens de hiervoor genoemde procedure.

Een tandarts-parodontoloog wordt voor een periode van 5 jaar erkend. In deze periode dient de tandarts-parodontoloog voldoende patiënten te hebben behandeld, elk jaar een jaarverslag te hebben ingeleverd, voldoende nascholing te hebben gevolgd en ook zelf onderwijs te hebben gegeven

of een publicatie te hebben verzorgd. In de eerste jaren werd vervolgens aan het eind van het vijfde jaar de visitatie uitgevoerd door de 2 leden van het Consilium. Naarmate er echter meer erkende tandarts-parodontologen kwamen, werd het een onmogelijke taak om dit door het Consilium Parodontologicum zelf te blijven doen. Daarom is dit onderdeel vervangen door een intercollegiale visitatie door 2 erkende tandarts-parodontologen. Hiervan wordt een schriftelijk verslag gemaakt waaraan toegevoegd het commentaar van de gevisiteerde. Op basis van deze informatie neemt het Consilium Parodontologicum het formele besluit de erkenning te verlengen.

Europese Federatie voor Parodontologie

Ten tijde van het ontstaan van de opleiding tandarts-parodontoloog in Nederland groeide ook de behoefte bij de verschillende Europese verenigingen voor parodontologie om de activiteiten te coördineren en minimale standaarden te ontwikkelen voor het niveau van het parodontologieonderwijs binnen het basiscurriculum voor de tandarts en de vervolgopleiding tot parodontoloog. Dit leidde tot de oprichting van de Europese Federatie voor Parodontologie (EFP) in 1991. Behalve Zweden, kenden de meeste aangesloten landen tot dan toe geen formele opleiding in de parodontologie. In 1995 heeft de EFP een Postgraduate Education Committee ingesteld dat de inhoud en de duur moest definiëren van een opleiding in de parodontologie, alsmede de procedures moest vaststellen voor de erkenning van een opleiding bij de universitaire centra in de diverse Europese landen (Sanz et al, 2006). In 1996 werden de volledige uitgewerkte documenten goedgekeurd en konden de bestaande opleidingen een aanvraag doen om hun opleidingsprogramma door de EFP te laten goedkeuren. Dit leidde ertoe dat de MSc-opleiding in Amsterdam in 1998 en de Nijmeegse opleiding in 1999 het EFP-predicaat verwierven. Bij het eindexamen van de Nederlandse MSc-opleidingen heeft sindsdien altijd een vertegenwoordiger van de EFP zitting in de examencommissie.

Buitenlandse tandartsen met een EFP erkende opleiding, hebben in feite een zelfde opleiding doorlopen als een Nederlandse tandarts-parodontoloog. Voor de erkenning tot tandarts-parodontoloog in Nederland worden deze buitenlandse tandarts-parodontologen alleen extra beoordeeld op hun vaardigheid in de Nederlandse taal.

Toekomstige ontwikkelingen

Voor de Nederlandse situatie geldt dat er in de loop der jaren steeds meer erkende tandarts-parodontologen zijn bijgekomen: van 26 in 1990 groeide het aantal naar 45 in 1995, en van 60 in 2000 naar 76 in 2007. In deze periode was er een beperkt aantal tandarts-parodontologen van wie de erkenning om uiteenlopende redenen niet is verlengd. Het is de verwachting dat het aantal niet-verlengingen in de nabije toekomst hoger zal komen te liggen, omdat een vrij grote groep tandarts-parodontologen waarschijnlijk zal

stoppen met werken vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Hierdoor zal het aantal actieve werkende tandarts-parodontologen stabiliseren. Daarnaast is er de ontwikkeling dat bij een toenemend aantal tandarts-parodontologen de implantologie een steeds groter beslag legt op de werktijd. Ook is de verwachting dat het aantal dentate Nederlanders blijft toenemen en dat deze groep met het ouder worden meer parodontale zorg nodig zal hebben. Het is moeilijk te voorspellen in hoeverre een verdere taakdelegatie naar de preventieassistent aan de ene kant en uitbreiding van het tandheelkundig curriculum met een zesde jaar aan de andere kant, de behoefte aan een tandarts-parodontoloog zal beïnvloeden. Gezien de moeilijkheidsgraad van het behandelen van patiënten met zeer ernstige parodontitis zal er echter altijd behoefte blijven bestaan aan goed geschoolde parodontologen.

Literatuur

- › Reglement voor de tandarts-parodontoloog/Reglement voor het Consilium Parodontologicum. Muntendam: Nederlandse Vereniging voor Parodontologie, 2005.
- › Sanz M, Velden U van der, Steenberghe D van, Baehni P. Periodontology as a recognized dental speciality in Europe. J Clin Periodontol 2006; 33: 371-375.

Summary

Post-academic dental specialties 18. The graduate programme in periodontology

In 1987, the Dutch Society of Periodontology (NVvP) made it possible for dentists to be recognized as specialists in periodontology. This recognition lasts for 5 years after which, on the basis of an evaluation of the Consilium Parodontologicum of the NVvP, continuation of the recognition for another period of 5 years is possible. The Academic Centre for Dentistry at the University of Amsterdam and the University Medical Centre St Radboud at Nijmegen University provide a 3 year full time specialisation programme in periodontology. These programmes are approved by the European Federation of Periodontology. After successful completion of one of these programmes, recognition as periodontist by the Dutch Society of Periodontology can be requested. Possible recognition is based on an extensive evaluation during a one day site visit in the practice by the Consilium Parodontologicum.

Bron

U. van der Velden

Uit de afdeling Parodontologie van het Academisch Centrum Tandheelkunde Amsterdam (ACTA)

Datum van acceptatie: 12 februari 2008

Adres: prof. dr. U. van der Velden, ACTA, Louwesweg 1, 1066 EA Amsterdam

u.vd.velden@acta.nl